

Sygn. akt: III AUa 85/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 października 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Maria Padarewska - Hajn (spr.)

Sędziowie: SSA Jolanta Wolska

SSA Beata Michalska

Protokolant: st. sekr. sądowy Joanna Sztuka

po rozpoznaniu w dniu 21 października 2014 r. w Łodzi

sprawy **H. Ś.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w O.**

o emeryturę,

na skutek apelacji H. Ś.

od wyroku Sądu Okręgowego w Kaliszu

z dnia 28 listopada 2013 r., sygn. akt: V U 1037/13,

1. **zmienia zaskarżony wyrok i poprzedzającą go decyzję organu rentowego i przyznaje H. Ś. prawo do emerytury poczynając od dnia 2 sierpnia 2013 roku;**
2. **zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w O. na rzecz H. Ś. kwotę 150 (sto pięćdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu.**

Sygn. akt: III AUa 85/14

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. decyzją z dnia 22 lipca 2013 r. na podstawie art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 153 poz. 1227 ze zm.) oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8 poz. 43), odmówił H. Ś. prawa do emerytury z uwagi na brak wymaganego 15 – letniego okresu pracy w szczególnych warunkach.

ZUS zaliczył wnioskodawcy do pracy w szczególnych warunkach okres pracy od 18 czerwca 1996 r do 31 grudnia 1998 r w wymiarze 2 lat 5 miesięcy i 24 dni.

Organ rentowy nie uwzględnił do okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach okresu zatrudnienia wnioskodawcy w Fabryce (...) O. od 1 września 1979 r. do 31 sierpnia 1991 r. przy obsłudze stacji sprzężarek, z uwagi na to, że

świadczenie pracy w szczególnych warunkach nie posiadało stanowiska i rodzaju pracy zgodnie z wykazem i działem powołanego rozporządzenia.

Ponadto organ rentowy nie zaliczył do stażu pracy wnioskodawcy w szczególnych warunkach okresu jego pracy w tym samym zakładzie pracy od 1 lipca 1992 r. do 30 czerwca 1994 r. na stanowisku palacza, na podstawie zeznań świadków z uwagi na brak świadectwa pracy w szczególnych warunkach.

W odwołaniu od powyższej decyzji, H. Ś. wniósł o zmianę zaskarżonej decyzji i przyznanie prawa do wcześniejszej emerytury. Odwołujący wskazał, że w trakcie całego zatrudnienia w w/w przedsiębiorstwie wykonywał pracę w szczególnych warunkach i na poparcie swojego stanowiska zgłosił dowód z zeznań świadków.

Sąd Okręgowy w Kaliszu wyrokiem z dnia 28 listopada 2013 r. oddalił odwołanie i ustalił następujący stan faktyczny: H. Ś. urodzony (...), w dniu 2 lipca 2013 r. złożył wniosek o emeryturę.

W okresie od 1 września 1979 r. do 30 czerwca 1992 r. wnioskodawca był zatrudniony w Fabryce (...) O.. W okresie od 1 września 1979 r. do 31 sierpnia 1991 r. wnioskodawca wykonywał pracę maszynisty przy obsłudze sprzężarek, stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. W okresie od 19 września 1988 r. do 20 grudnia 1988 r. odwołujący się wykonywał pracę w ramach budownictwa eksportowego na terenie byłego NRD.

W okresie od 1 lipca 1992 r. do 30 czerwca 1994 r. wnioskodawca pracował w tym zakładzie na stanowisku palacza co. Pracował jako palacz nr 2 i obsługiwał dwie kotłownie, jedną znajdującą się na terenie zakładu pracy i drugą kotłownię znajdującą się poza tym zakładem przy ul. (...) w O..

W obu tych kotłowniach znajdowały się piece przemysłowe służące do podgrzewania wody zarówno dla potrzeb zakładu pracy, ogrzewania pomieszczeń i dostarczania ciepłej wody jak i dla potrzeb mieszkańców. W kotłowniach tych były zainstalowane kotły wodne typu otwartego, w których zasyp węgla oraz zasyp zużytego paliwa odbywał się ręcznie. Kotły te pracowały cały rok. Kotły zainstalowane przy ul. (...) podgrzewały tylko wodę dla mieszkańców bloków mieszkalnych.

O tym w której kotowni w czasie swojej pracy miał pracować wnioskodawca decydował brygadzysta. Nigdy odwołujący się nie był przydzielony na stałe do obsługi danej kotłowni. Natomiast w zakładzie pracy był zatrudniony pracownik na stanowisku palacza nr 1, który obsługiwał tylko kotłownię w zakładzie pracy.

Wnioskodawca udowodnił ogólny staż pracy wynoszący 30 lat 2 miesiące i 28 dni okresów składkowych i niskładowych. Nie przystąpił do Otwartego Funduszu Emerytalnego a obecnie otrzymuje świadczenie przedemerytalne.

W tak ustalonym stanie faktycznym opartym na dowodzie z zeznań świadków B. T., L. K., S. B., K. P., będących współpracownikami wnioskodawcy z obu spornych okresów zatrudnienia oraz dowodzie z zeznań odwołującego się i dowodzie z dokumentów w postaci świadectw pracy, Sąd uznał, iż H. Ś. wykonywał pracę w szczególnych warunkach w okresie od 1 września 1979 r. do 18 września 1988 r. i od 21 grudnia 1988 r. do 31 sierpnia 1991 r. przy obsłudze stacji sprzężarek, wymienioną w wykazie A dziale XIV poz. 9 załącznika do w/w rozporządzenia.

Zaliczenie tego okresu w rozmiarze 11 lat 8 miesięcy i 28 dni wraz z okresem uznanym przez ZUS powoduje, zdaniem Sądu, iż wnioskodawca udowodnił jedynie 14 lat 2 miesiące i 22 dni okresów pracy w szczególnych warunkach a zatem nie przysługuje mu prawo do przedmiotowego świadczenia.

Sąd Okręgowy nie zaliczył wnioskodawcy do pracy w szczególnych warunkach na podstawie zeznań świadków i zeznań wnioskodawcy drugiego okresu spornego a mianowicie pracy na stanowisku palacza co. Zdaniem Sądu tylko praca w kotłowni znajdującej się na terenie fabryki może być zakwalifikowana zgodnie z wykazem A działu XIV poz. 1 jako praca wykonywana w szczególnych warunkach, gdyż podgrzewana tam przez kotły woda służyła do celów produkcyjnych. Praca natomiast przy obsłudze drugiej kotłowni znajdującej się na ul. (...) nie dawała, zdaniem Sądu uprawnień do zaliczenia jej jako pracy wykonywanej w szczególnych warunkach. Sąd podał w uzasadnieniu swego

rozstrzygnięcia, iż podgrzewana w tej kotłowni woda mimo idetyczności pieców znajdujących się w tej kotłowni z piecami w fabryce, służyła jedynie do podgrzewania wody dla potrzeb mieszkańców i to kryterium zadecydowało w ocenie Sądu o nie możliwości uznania takiej pracy jako wykonywanej w szczególnych warunkach.

Sąd podał również, iż brak możliwości wykazania w niniejszej sprawie długości pracy wnioskodawcy w poszczególnych kotłowniach powoduje, iż należy pominąć cały okres pracy wnioskodawcy jako palacza wykonywanej w obu kotłowniach.

Powyższy wyrok zaskarżył apelacją wnioskodawca, wnosząc o zmianę wyroku i przyznanie mu prawa do emerytury, poprzez zaliczenie do stażu pracy w szczególnych warunkach również nieuwzględnionego przez Sąd I instancji okresu pracy wnioskodawcy w w/w przedsiębiorstwie oraz o zasądzenie kosztów procesu, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpatrzenia zarzucając:

- naruszenie prawa procesowego tj. art. 233 k.p.c. polegające na przekroczeniu przez Sąd granic swobodnej oceny dowodów poprzez brak przypisania waloru dowodowego świadectwu wykonywania pracy w szczególnych warunkach oraz błędną interpretację zeznań świadków w zakresie oceny charakteru pracy wnioskodawcy na stanowisku palacza;
- naruszenie prawa materialnego art. 32 ust. 4 ustawy emerytalnej oraz powołanego rozporządzenia - wykazu A działu XIV poz. 1, poprzez uzależnienie zaliczenia do pracy w szczególnych warunkach od kryterium przeznaczenia wody podgrzewanej w kotłach oraz ich lokalizacji w sytuacji, gdy powołany wykaz takiego kryterium nie wprowadza.

W uzupełnieniu apelacji strona skarżąca złożyła uchwałę Rady Miejskiej w O. z dnia 25 czerwca 1992 r., z której wynika przemysłowe przeznaczenie kotłowni znajdującej się przy ul. (...) w O., przekazanej z do dnia 30 czerwca 1992 r. na rzecz Przedsiębiorstwa (...) w O..

W uzasadnieniu swego stanowiska strona skarżąca wskazała, iż Sąd I instancji nieprawidłowo z pominięciem dowodów zebranych w sprawie nie uznał za pracę w szczególnych warunkach pracę wykonywaną przez wnioskodawcę w okresie od 1 lipca 1992 r. do 30 czerwca 1994 r. na stanowisku palacza kotłów przemysłowych, przekraczając w tym względzie zasadę swobodnej oceny dowodów i stosując interpretację powołanych przepisów niezgodną z ich brzmieniem.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Zgodnie z treścią art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli:

- 1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat – dla kobiet i 65 lat – dla mężczyzn oraz,
- 2) okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn.

Emerytura przysługuje pod warunkiem nie przystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego oraz rozwiązania stosunku pracy – w przypadku ubezpieczonego będącego pracownikiem.

Stosownie do art. 32 ust. 1 powołanej ustawy, ubezpieczonym urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949 r., będącym pracownikami zatrudnionymi w szczególnych warunkach, przysługuje emerytura w wieku niższym niż określony w art. 27 pkt 1. Ustęp 2 tego przepisu stanowi natomiast, że dla celów ustalenia uprawnień, o których mowa w ust. 1, za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia w podmiotach, w których obowiązują wykazy stanowisk ustalone na podstawie przepisów dotychczasowych. Ustęp 4 cytowanego przepisu stanowi, że wiek emerytalny, o którym mowa w ustępie 1, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których osobom

wymienionym w ustępie 2 i 3 przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych. Przywołane przepisy dotychczasowe to rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r. Nr 8, poz.43 ze zm.). W myśl § 2 tego rozporządzenia, okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. Okresy pracy stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie § 1 ustęp 2 rozporządzenia, lub w świadectwie pracy. W § 3 ustawodawca wskazał, że za okres zatrudnienia wymagany do uzyskania emerytury, zwany „wymaganym okresem zatrudnienia” uważa się okres wynoszący 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn, liczony łącznie z okresami równorzędnymi i zaliczanymi do okresów zatrudnienia. Z kolei § 4 tego rozporządzenia stanowi, że pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie „A”, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) osiągnął wiek emerytalny wynoszący 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn,
- 2) ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Przedmiotem sporu w niniejszej sprawie na obecnym etapie postępowania jest możliwość zaliczenia wnioskodawcy do pracy w szczególnych warunkach, pracy jaką wykonywał w okresie od 1 września 1992 r. do 30 czerwca 1994 r. w Fabryce (...) O. na stanowisku palacza co.

W niniejszej sprawie Sąd I instancji po przeprowadzeniu postępowania dowodowego w postaci dowodu z zeznań świadków współpracowników wnioskodawcy ze spornego okresu zatrudnienia w przedmiotowym przedsiębiorstwie, dowodu z jego zeznań oraz analizy świadectwa pracy w szczególnych warunkach wystawionego przez likwidatora zakładu 1975 r., uznał, iż pomimo, że wnioskodawca w całym tym okresie pracował stale i w pełnym wymiarze czasu pracy przy obsłudze kotłów przemysłowych, to z uwagi na lokalizację tych kotłów w szczególności drugiej kotłowni poza zakładem pracy i przeznaczenie wody podgrzewanej w tych kotłowniach, praca wnioskodawcy na stanowisku palacza nie może być w całości w obu kotłowniach zaliczona do pracy wykonywanej w szczególnych warunkach.

Sąd w swoich ustaleniach przyjął identyczność piecy c. o. znajdujących się w obu kotłowniach, ale z uwagi na to, że wnioskodawca pracował przy obsłudze pieców w obu kotłowniach i niemożność ustalenia ile czasu faktycznie pracował w którejkolwiek z nich Sąd wskazał, iż należy pominąć cały okres pracy wnioskodawcy na stanowisku palacza.

Dokonana przez Sąd I instancji ocena zebranego w sprawie materiału dowodowego, jak słusznie podniosła strona skarżąca w apelacji wykracza poza zasadę swobodnej oceny dowodów wyrażoną w art. 233 § 1 kpc oraz narusza wskazane w apelacji przepisy prawa materialnego.

Zgodnie z załącznikiem do rozporządzenia wykaz A dział XIV poz. 1 do pracy w szczególnych warunkach zalicza w dziale prace różne prace nie zautomatyzowane palaczy i rusztowych kotłów parowych lub wodnych typu przemysłowego.

Uzasadnione jest stanowisko strony apelującej, iż przepis ten nie uzależnia zaliczenia do pracy w szczególnych warunkach, pracy palacza od usytuowania kotłów lub przeznaczenia podgrzewanej w nich wody. Przepis ten wskazuje jednoznacznie, iż praca taka musi być niezautomatyzowana i wykonywana przy obsłudze kotłów przemysłowych parowych lub wodnych.

A zatem jedynymi kryteriami oceny takiej pracy jako pracy wykonywanej w szczególnych warunkach jest praca niezautomatyzowania oraz rodzaj kotłów –przemysłowe- parowe lub wodne.

Interpretacja tego przepisu zastosowana przez Sąd I instancji nie tylko nie odpowiada literalnej wykładni powołanego przepisu, ale jest sprzeczna z oceną całego stanu faktycznego w niniejszej sprawie.

Sąd Okręgowy szczegółowo ustalił za pomocą dowodu z zeznań świadków na czym polegała praca wnioskodawcy, gdzie pracował, przy obsłudze jakich kotłów, a następnie stosując kryterium nieprzewidziane w wyżej wskazanym przepisie odmówił zaliczenia całego okresu pracy wnioskodawcy wykonywanej na stanowisku palacza, z powodu braku przeznaczenia podgrzewanej w jednej z kotłowni wody dla przemysłu.

Pomijając zatem nieprawidłową ocenę dowodów zebranych w sprawie i błędną interpretację wskazanego przepisu należy podnieść to, iż z uchwały Rady Miejskiej w O. wynika, iż przed datą złożenia wniosku o emeryturę i datą wydania zaskarżonej decyzji, kotłownia przy ul. (...) miała charakter przemysłowy, gdyż przekazana została na rzecz Przedsiębiorstwa (...) w O..

A zatem w pełni uzasadnione jest w tym względzie jest stanowisko strony skarżącej, iż cały sporny okres czasu pracy wnioskodawcy powinien być zaliczony do pracy w szczególnych warunkach, której charakter wnioskodawca ma potwierdzony w świadectwie pracy w szczególnych warunkach.

Natomiast uzasadnione jest stanowisko Sądu I instancji zaliczenia wnioskodawcy do pracy w szczególnych warunkach okresu od 1 września 1979 r. do 31 sierpnia 1991 r. na stanowisku maszynisty sprężarek na podstawie zeznań świadków i odwołującego się oraz zebranych dokumentów w świetle wykazu A działu XIV poz. 9 wymienionego w załączniku do powołanego rozporządzenia jako pracy wykonywanej przy bezpośredniej obsłudze stacji sprężarek.

Zaliczenie natomiast wszystkich spornych okresów plus okresu uznanego przez organ rentowy powoduje, że wnioskodawca spełnia przesłankę 15 lat pracy w szczególnych warunkach (2 lata 5 miesięcy i 24 dni plus 11 lat 8 miesięcy i 28 dni plus 2 lata) oraz spełnia wszystkie pozostałe przesłanki w świetle art. 184 i art. 32 ustawy emerytalnej oraz przepisów powołanego rozporządzenia do przyznania mu świadczenia emerytalnego.

Z tych wszystkich względów uznając apelację za zasadną, orzeczono jak w sentencji na podstawie art. 386 § 1 kpc i przyznano wnioskodawcy prawo do w/w świadczenia od daty ukończenia wymaganego przepisami wieku. O kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 98 § 1 kpc w zw. z § 13 ust.1 pkt. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. z 2002 r. Nr 163 poz. 1349 ze zm.).